

הצעה לסדר: פרסום שמות בהחלטות שיפוטיות בהליך הפלילי במרחב הסייבר

דנה יפה*

פרסום שמות הצדדים בהחלטות שיפוטיות מפורש כאחד הביטויים של עקרון פומביות הדיון, עיקרון חוקתי שנועד להבטיח אינטרסים ציבוריים חיוניים, בין היתר קיומו של הליך משפטי תקין ושוויוני. לאור הקלות שבה ניתן לאתר החלטות באמצעות חיפוש שם של אדם, בעקבות פרסום ההחלטות באתרים משפטיים במרחב הסייבר, המאמר יקרא לשינוי המדיניות הנוהגת לגבי אופן פרסום ההחלטות, תוך התמקדות במשפט הפלילי. ההתמקדות במשפט הפלילי נובעת בין היתר מכניסתו לתוקף של חוק המידע הפלילי ותקנות השבים, התשע"ט-2019, שהביא לתיקון מקיף בסוגיה, ושבמסגרתו החליט המחוקק לצמצם את הנגישות לנתונים על עברו הפלילי של אדם, תוך מתן דגש לחשיבות שיקום העבריינים ויכולתם להשתלב שוב בחברה. תיקון החקיקה אינו מתייחס לפרסומים באתרים המשפטיים, ובכך למעשה, נותר מרוקן מתוכן. המאמר יציע הסדר חדש לפרסום החלטות גם באתרים משפטיים, ברוח התיקון שנעשה. ההסדר משתנה לפי שלושה רצפים עיקריים: העיקרי הוא רצף הזמן, שכן ערך המידע משתנה עם חלוף הזמן; השני הוא הרצף של חומרת המעשה ומידת השיקום, והשלישי הוא מידת הציבוריות של הצדדים. כמו כן, ההסדר מביא בחשבון מאפיינים נוספים של מרחב הסייבר.

* עו"ד דנה יפה היא המנחה הקלינית של הקליניקה לזכויות אדם בינלאומיות, ולזכויות אדם במרחב הסייבר במרכז לחינוך משפטי קליני בפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים. המאמר מתבסס בחלקו על מצע לדיון שנכתב לקראת שולחן עגול שיזמה בנושא בהשתתפות גורמים שונים מהחברה האזרחית ומהממשלה, ונכתב בסיוע הסטודנטים איתי ארבל ועדי לנדרס מהקליניקה לזכויות אדם במרחב הסייבר, בשנת הלימודים תש"פ. אני מבקשת להודות לעו"ד ורדית דמרי-מדר ולפרופ' יובל שני על הערותיהם המועילות למצע לדיון ולמר גיא זומר, ממפעילי אתר תולעת המשפט, על תרומתו הרבה לכתיבת מאמר זה.

פתח דבר

כשהיה ע' בן 19 הוגש נגדו כתב אישום בגין השתתפות בקטטה. במהלך ההליך חזרה בה המדינה מכתב האישום. כ-15 שנים לאחר מכן, ע' הוא רוקח מוסמך, נשוי ולו שני ילדים, אינו מצליח למצוא עבודה. מחיפוש מהיר של שמו באינטרנט ראה ע' כי התוצאה הראשונה במנוע החיפוש היא פסק הדין שבו שמו מתנוסס כנאשם.

ע' הוא דוגמה אחת מבין פניות רבות שמפעילי אתר "תולעת המשפט" הביאו לידיעתי במסגרת עבודתי בקליניקה לזכויות אדם במרחב הסייבר. תולעת המשפט הוא אתר אינטרנטי המפרסם החלטות שיפוטיות תוך יצירת מפתוח לשמות הצדדים בהליך במנועי החיפוש האינטרנטיים. מפתוח הוא הליך טכנולוגי המגדיר למנועי חיפוש מהן המילים שעל בסיסן ניתן יהיה לאתר מסמך באמצעות מנוע החיפוש. לענייננו, בשל הגדרות המפתוח באתר תולעת המשפט ניתן לאתר את ההחלטות השיפוטיות בקלות על ידי חיפוש שם הצדדים להליך, זאת בניגוד לאתרים אחרים שבהם מתפרסמות ההחלטות הללו מבלי שניתן יהיה לאתר אותן כך. הנגישות הרבה להחלטות השיפוטיות, בשל היכולת לאתרן בחיפוש פשוט, מגדילה את עוצמת הפגיעות הנגרמות למעורבים בהליך בשל הפרסום, והפונים מבקשים סיוע בהסרת ההחלטות מהאינטרנט.

מנקודת המבט של הפונים, נוסף על הפגיעה בפרטיות שהיא אינהרנטית לפרסום, נפגעות אף זכויותיהם לחופש עיסוק, מועצמת הפגיעה בשוויון הנובעת משימוש לא שוויוני בהליך הפלילי מלכתחילה, ועוד. האיתור הפשוט של ההחלטות, מנוע מהפונים אפשרות לפתוח דף חדש ולהמשיך הלאה בחייהם, וכך ההשלכות של ההחלטות השיפוטיות מתעצמות ונוכחות בכל שלב בחייהם. מנגד, כפי שיפורט בהמשך, על פי המצב המשפטי הקיים בישראל, פרסום פסקי הדין עם שמות הצדדים ופרטים מזהים נוספים הוא ברירת המחדל, ומפתוח השמות מותר אף הוא. פרסום שמות הצדדים מפורש כאחד הביטויים של מימוש העיקרון החוקתי של פומביות הדיון, שנועד להבטיח אינטרסים ציבוריים חיוניים, בין היתר קיומו של הליך משפטי תקין ושוויוני. אם כן, כל עוד אין איסור על פרסום החלטה מסוימת, כל אדם חופשי לפרסם אותה וליצור מפתוח לפי שמות הצדדים להחלטה, וכך גם אתרים משפטיים. במקביל, על אתרים משפטיים לא מוטלת חובה לפרסם את כל ההחלטות, ומפעילי אתרים משפטיים חופשיים, כל עוד אין איסור פרסום על ההחלטות, להותיר החלטות באתר משפטי או להסירן ממנו כרצונם.

במאמר זה אטען כי הגיעה העת לשנות את המדיניות הנוהגת לגבי אופן פרסום שמות צדדים בפסקי דין באתרים משפטיים. צעד ראשון בדרך לשינוי המדיניות נעשה במאמרו המקיף של פרופ' מיכאל בירנהק.¹ פרופ' בירנהק התייחס לאופן שבו פרסום פסקי דין בצורה דיגיטלית המונגשת לכול הוביל לחשיפה מוגברת של בעלי הדין. המאמר ממשיג את הליך פרסום פסקי הדין כהליך מידעי, דן בתכליות של הזכות לפרטיות

1 מיכאל בירנהק "חשיפה מקוונת וחשיפה משפטית: על פרטיות ופומביות של פסקי דין ברשת" משפטים מח 31 (2019) (להלן: "חשיפה משפטית").

ועקרון פומביות הדיון, ומציג את החוליות השונות בשרשרת פרסום המידע וחלקן בפרסום. לסיכום הציע פרופ' בירנהק לבחון את הממד הנורמטיבי-ערכי בכל הנוגע לפרסום פסקי דין, ואף הציע הסדרים אפשריים על מנת ליצור התאמה בין הפרסום לבין התפיסה הערכית לגביו. כהמשך למאמר זה אני מבקשת להתמקד באופן פרסום החלטות שיפוטיות (ולא רק פסקי דין) בהליך הפלילי. הבחירה להתמקד במשפט הפלילי נובעת הן מהעובדה שמרבית הפונים לקליניקה היו מעורבים בפלילים, והן מהיותו דוגמה ייחודית מבין ההליכים המשפטיים לאור ההסדרים בחקיקה הנוגעים למרשם הפלילי. בהסתמך על ניסיוני אציע הסדר חדש, המביא בחשבון שלושה רצפים. הראשון והעיקרי הוא רצף הזמן – האם האיזון בנקודת זמן אחת תקף גם בעתיד? במקרה של ע', גם אם אניח כי סמוך למועד הגשת כתב האישום נטתה הכף לטובת הפרסום, הרי 15 שנים מאוחר יותר, לאחר שהשתקם, נוטה הכף לטובת זכויותיו באופן ניכר. ערך המידע משתנה עם חלוף הזמן ויש לתת לכך ביטוי בהסדר הנוגע לפרסומו. השני הוא הרצף של חומרת המעשה ומידת השיקום של עבריינים, והשלישי הוא מידת הציבוריות של המעורבים בהליך הפלילי. בנוסף לרצפים אלה אבקש להתייחס למאפיינים נוספים של הפרסום במרחב הסייבר: הדומיננטיות של גורמים פרטיים בהחלטה על פרסום במרחב הסייבר, את היות מרחב הסייבר מרחב גלובלי, ואת הקלות שבה ניתן לייצר מצג שווה בפרסום מעין זה. עוד יש להביא בחשבון את העובדה שמרגע שפורסם מידע במרחב הסייבר, יש להניח כי יהיה נגיש בקלות ללא מגבלת זמן, וללא אפשרות להסירו באופן מלא.

מבנה המאמר יהיה כדלקמן: בחלק הראשון אסקור את התופעה כפי שאני נחשפת אליה במסגרת עבודתי בקליניקה. בחלק השני אדון בעקרון פומביות הדיון ובזכויות המעורבים בהליך הפלילי, לאחר מכן אפרט את הצורך בהסדר חדש במרחב הסייבר לפי שלושת הצירים – זמן, חומרת העבירה ומידת הציבוריות של המעורב. עוד אתייחס להסדר לאור דומיננטיות הגורמים הפרטיים, והמישור הגלובלי של מרחב הסייבר. בחלק השלישי אסקור בקצרה את הדין הישראלי והכתיבה האקדמית בנושא, בחלק הרביעי אפרט את ההסדר המוצע על ידי. בחלק החמישי אבהיר מדוע לטעמי ראוי להסדירו בחקיקה. לאחר מכן אסכם.

א. פרסום החלטות שיפוטיות בישראל

1. פניות של אנשים שנפגעו מפרסום החלטות שיפוטיות לקליניקה במסגרת עבודתה השוטפת של הקליניקה, מפעילי אתר "תולעת המשפט",² הביאו לידיעתנו פניות רבות שקיבלו בעקבות פעילותם.³ תולעת המשפט הוא אחד מבין כמה

2 תולעת המשפט <https://תולעת-המשפט.קום%D7%A4%D7%95%D7%A%D7%99%D7%97%D7%A9#gsc.tab=0>.

3 עד למועד כתיבת שורות אלה מפעילי "תולעת המשפט" מיידעים את הפונים אליהם בדבר האפשרות לפנות לקליניקה לצורך קבלת סיוע משפטי לפי פרטי ההסדר המוצע במאמר זה.

אתרים אינטרנטיים המפרסמים באופן שיטתי פסקי דין והחלטות שיפוטיות אחרות (להלן: החלטות שיפוטיות) תוך יצירת מפתוח לשמות הצדדים בהליך המשפטי במנועי החיפוש האינטרנטיים (להלן: אתרים משפטיים). המפתוח מאפשר את איתור ההחלטות השיפוטיות בקלות על ידי חיפוש שמי במנועי חיפוש אינטרנטיים (בעיקר Google). ההחלטות מפורסמות ללא מגבלת זמן, וספק אם יוסרו אי פעם ממרחב הסייבר. בניגוד לאתרים משפטיים אחרים, מדיניות אתר תולעת המשפט היא כי החלטות שיפוטיות מוסרות אך ורק אם יש נגדן צו איסור פרסום. האתר אינו נוקט עמדה בשאלת איסור הפרסום כשלעצמה אולם כעמותה פרטית, מפעילי האתר אינם רואים עצמם כגורם מתאים לקבל החלטה שכזו.

מעורבים בהליך הפלילי הפונים אלינו טוענים כי הפרסום מונע מהם להותיר את ההליך, שלרוב נוגע למעשה שאירע בעברם, מאחור ולהמשיך הלאה. הם חוששים ליכולתם למצוא פרנסה (חלקם טוענים לפיטורין או אי-קבלה לעבודה בשל הפרסום) ומעידים על קיומה של סטיגמה חברתית המקשה עליהם להשתלב חברתית, ולעיתים אף למצוא בן או בת זוג ולהקים משפחה. חלקם מתארים משבר נפשי קשה שנגרם עקב הפרסומים. לשם ההמחשה אציין כמה מקרים נוספים של פונים לקליניקה בהקשר של הליכים פליליים: אדם שפוטר לאחר שמעסיקו מצא תיעוד לשני תיקים פליליים שנפתחו נגדו, ונסגרו מחוסר ראיות לפני כתשע שנים. כעת, לטענתנו, הוא איש משפחה משוקם, שאינו מצליח למצוא עבודה חדשה; סטודנט שחושש מפגיעה בשמו הטוב עקב פרסום שלושה פסקי דין נגדו שהסתיימו ללא הרשעה; אדם צעיר שנעצר על ידי המשטרה לפני למעלה מחמש שנים. בית משפט השלום קיבל את בקשת המשטרה לעצור אותו, אולם לאחר ערעור הורה בית המשפט המחוזי לשחררו. כעת, לטענתנו, הפרסום מקשה עליו למצוא עבודה; צעיר חרדי שיצא בשאלה, ולפני תשע שנים כשהיה בן 18 נמצא אשם ללא הרשעה בעקבות ריב אלים עם אחיו בתקופה שבה רצה לעזוב את ביתו, ומאז לא ביצע אף מעשה פלילי; צעיר חרדי שיצא בשאלה והיה מכור לסמים, אשר הורשע בעסקת טיעון בגין גידול סם מסוכן כשהיה כבן עשרים, כיום, כשבע שנים לאחר ביצוע העבירה, הוא נקי וחזר למוטב, אולם עברו הפלילי נגיש לכל מי שמחפש את שמו בגוגל. ישנן כמובן פניות נוספות.

מפעילי אתר תולעת המשפט מעריכים כי מגיעות אליהם כעשר בקשות להסרת החלטות מדי שבוע. בארבע השנים האחרונות בחנתי כשלושים פניות, בשל מגבלת המשאבים שבקליניקה. מרביתן נוגעות להליכים פליליים ורק חלק קטן מהן הבשיל לבקשות איסור פרסום. הניסיון הנצבר מפניות אלה אינו מהווה מחקר מקיף על התופעה, אולם די בו על מנת לשפוך אור על סוג הפגיעות הנגרמות בשל המצב המשפטי הקיים.

2. האתרים המשפטיים בישראל

"נט המשפט" היא מערכת דיגיטלית שמפעילה הנהלת בתי המשפט לצורך ניהול הליכים בפני בית המשפט.⁴ המערכת מאפשרת גישה לאזור המיועד רק לצדדים ובאי כוחם, לצורך הגשה ועיון בכתבי בידין, גישה לפרוטוקולי דיונים וכו', שאליו ניתן להיכנס רק באמצעות כרטיס מיוחד. בניגוד למסמכים אלה, ההחלטות השיפוטיות מפורסמות בנט המשפט באופן הנגיש לכלל הציבור, למעט בהליכים חסויים. המערכת כמעט אינה מוכרת בקרב הציבור הכללי בישראל, הגם שהיא נגישה לכול, וההחלטות הפומביות המתפרסמות בה נגישות לכול. יש להניח שזאת משום שהמערכת אינה מאפשרת חיפוש במסמכים במנועי חיפוש חיצוניים דוגמת גוגל, ומאפשרת חיפוש במערכת עצמה רק באמצעות פרמטרים הדורשים ידע מוקדם על ההליך, לדוגמה מספר הליך, תאריך הגשת מסמך מסוים וכו'. על מנת להגיע לאתר המערכת יש לחפש אותו באופן ספציפי במנוע חיפוש, ועל מנת לאתר בה מידע רלוונטי להליך, יש ראשית לדעת על קיומו. אם כן, החלטות שיפוטיות במערכת נט המשפט אומנם פומביות, אולם ישנו קושי גדול לאתר בה החלטה שאינה מוכרת מלכתחילה למחפש.

האתרים המשפטיים סורקים את מערכת נט המשפט באופן אוטומטי ומפרסמים את ההחלטות השיפוטיות בעצמם.⁵ ישנה שונות רבה באופן שבו אתרים אלה מנגישים את ההחלטות ובמדיניות שלהם לעניין בקשות להסרתן. מבין האתרים הוותיקים אציין את אתר "נבו",⁶ שהוא אחד ממאגרי המידע המשפטיים העיקריים בישראל ומציע את שירותיו למנויים בלבד. בנבו לא ניתן לאתר החלטות באמצעות חיפוש שם במנועי חיפוש כלליים.⁷ עם זאת, בעלי הגישה לאתר נבו, שערים נמנים משרדי עורכי דין, פקולטות ללימודי משפטים ולשכות משפטיות ברשויות ציבוריות, יכולים לאתר החלטות לפי שם צד בהליך במערכת עצמה. לדברי אתר נבו, בקשות פרטיות של אנשים להסרת החלטות מהאתר מתקבלות על פי רוב, אלא אם כן יש בהחלטה סוגיה משפטית חשובה, שכן הם אינם רואים עצמם כאתר רכילות.⁸ אתר "תקדין"⁹ מציע גישה להחלטות שיפוטיות במלואן בתשלום, תוך מפתוח שם הצדדים בהליך, המאפשר את איתור ההחלטות בקלות באתר. במקביל לשירות בתשלום, מציע האתר שירות הנקרא "תקדין לייט",¹⁰ המאפשר לאתר החלטה לפי שם במנועי חיפוש כלליים, מציג בחינם רק את 2500 התווים הראשונים מכל

4 **נט המשפט** <https://www.court.gov.il/NGCS.Web.Site/HomePage.aspx>.

5 ראו מענה לבקשת חופש מידע שהוגשה על ידי מפעילי אתר תולעת המשפט לעניין הגישה של אתרים משפטיים למערכת נט המשפט "העברת מידע והודעות על איסור פרסום לנבו ותקדין – אמת אלטרנטיבית בהנהלת בתי המשפט #2" **התמנון** https://octopus.org.il/2021/12/20/court_archive.

6 **נבו** <https://www.nevo.co.il>.

7 על אודות תנאי השימוש ראו **נבו**, שם <https://www.nevo.co.il/general/About.aspx>.

8 דברי נציג אתר נבו, שנאמרו במסגרת שולחן עגול בנושא זכויות אדם במרחב הסייבר, מרכז לחינוך משפטי קליני בפקולטה למשפטים של האוניברסיטה העברית ירושלים.

9 **תקדין** <https://www.takdin.co.il>.

10 **תקדין לייט** <https://lite.takdin.co.il/search-results>.

מסמך ומאפשר לרכוש את המסמך המלא בתשלום. אתר תקדין מאפשר פנייה בטופס בקשה להסיר מסמך מתוצאות החיפוש בתקדין לייט, כאשר מובהר בתנאי 6.1 לתנאי השימוש באתר כי הסרת המסמך תיעשה לפי שיקול דעתו הבלעדי של האתר. לאחרונה נוספה באתר הכותרת "רכישת פסקי דין והסרת אזכורים משפטיים"¹¹. האתר אף מציע שירות פנייה למנועי חיפוש לצורך הסרת תוצאות חיפוש בתשלום. אתר זה היה במוקד העתירה שאישרה את חוקיות פעילותו וקבעה הלכה לעניין זה, ועליה יפורט בהמשך. בניגוד לאתרים אלה, מטרתו של אתר תולעת המשפט אשר הוקם לאחרונה ומופעל על ידי עמותה, אינה יצירת רווח כלכלי, כי אם הנגשה מיטבית של המידע המיוצר על ידי בתי המשפט בחינם לציבור, באופן המקל על עריכת מחקרים שונים לפי מידע זה.¹² האתר מפרסם את כל ההחלטות הפומביות, לרבות החלטות פרוצדורליות, או החלטות בדיוני מעצרים, ומדיניותו המוצהרת היא כי יוסרו אך ורק החלטות שחל עליהן איסור פרסום לפי הדין. זאת, כאמור, מתוך תפיסה כי החלטות שכאלה ראוי שיתקבלו בבית משפט ולא על ידי גוף פרטי.¹³ ראוי לציין כי כפי שמפורט במדיניות הסרת הפרסום, האתר מסיר מיוזמתו שמות של תובעי פיצויים בשל נזקי גוף לפי הוראות סעיף 70(ג1) לחוק בתי המשפט, [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 אף באופן רטרואקטיבי והחלטות בנוגע לנאשמים שהכרעת הדין שלהם היא אי-כשירות לעמוד לדין.

דוגמה מעניינת נוספת היא אתר "ישראלכורט", שהיה פעיל בעבר.¹⁴ אף שהוא פונה לקהל יעד ישראלי, וסביר להניח כי בעליו ישראלי, האתר נפתח מחוץ לישראל שלא על פי הדין הישראלי. גם אם ניתן היה לטעון שיש להחיל את הדין הישראלי על האתר לאור מהות המידע שהוא מפרסם, בעלי האתר אינם ידועים, ומכאן שלא ניתן להטיל עליהם כל סנקציה. בדומה לאתר תולעת המשפט פרסם ישראלכורט את כל ההחלטות השיפוטיות המתפרסמות בנט המשפט. לכל מסמך צורף קישור לבקשה להסרתו בעלות של 49 ש"ח למסמך. כאמור, כיום האתר אינו פעיל, אולם התנהלותו מותירה טעם לפגם, וחשש לניצול לרעה של המידע המפורסם על ידי הנהלת בתי המשפט. דרישת התשלום בתמורה להסרה מזכירה במובנים מסוימים סחיטה. בהמשך יסופר על אירוע דומה שהתרחש בקנדה.

אם כן, כפי שניתן לראות, פעילות האתרים המשפטיים חוקית, והם חופשיים לקבוע לפי שיקול דעתם אילו החלטות שיפוטיות יפורסמו באתר ואילו יוסרו ממנו, ואיך ניתן

11 על אודות תנאי השימוש ראו תקדין, לעיל ה"ש 9, <https://www.takdin.co.il/registerstudent/>, Licenseagreement.

12 על אודות האתר ראו תולעת המשפט, לעיל ה"ש 2, <https://xn---8hcborozt8bdd.xn--9dbq2a/>, %D7%90%D7%95%D7%93%D7%95%D7%AA

13 על אודות המדיניות בהקשר זה ראו תולעת המשפט, לעיל ה"ש 2, <https://xn---8hcborozt8bdd.xn--9dbq2a/%D7%90%D7%99%20%D7%94%D7%A1%D7%A8%D7%AA%20%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2>

14 ישראלכורט <https://isracourt.com/>. כיום נדמה כי האתר הוסר מהרשת; ניתן למצוא אזכורים שלו בחיפוש בגוגל, אולם לא את האתר עצמו.

לאתר אותן. אין הם מחויבים לחשוף את השיקולים המנחים אותם או להיות שקופים לגבי ההחלטות שקיבלו בהקשר זה. פרסום ההחלטות השיפוטיות על ידם מגביר את הנגישות להחלטות, ולכך יש יתרונות. אולם, לצד היתרונות, נגישות זו מעצימה את הפגיעות במעורבים בהליך הפלילי באופן שספק אם המחוקק כיוון אליו, ומייצרת פוטנציאל לפגיעות נוספות.

3. מיקוד במשפט הפלילי

האתרים המשפטיים מפרסמים החלטות שיפוטיות בכל הליך משפטי, והפרסום בהם מעצים את הפגיעה הנגרמת לצדדים בכל ההליכים. בחירתי להתמקד בהליך הפלילי נובעת בראש ובראשונה מהפרקטיקה – מרבית הפונים לקליניקה היו חשודים, נאשמים או מורשעים בהליכים פליליים.¹⁵ בהמשך ראוי, לדעתי, לקיים הליך חשיבה דומה לגבי כל סוגי ההליכים המשפטיים.

נוסף על כך, ייחודו של ההליך הפלילי בהקשרנו נובע מההסדר הקבוע בחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981 ובמיוחד לאור התיקון המקיף שנעשה לו בחוק המידע הפלילי ותקנת השבים, התשע"ט-2019, שנכנס לתוקפו ביום 12.7.2022. בחוקים אלה המחוקק קובע בצורה מדודה ומדויקת את האיזון הראוי בעיניו בין גישה למידע לזכויות הנאשם, יעילות החקירה והשיקום. החוק קובע את התנאים להגבלת הגישה למידע על אודות עבר פלילי של אדם ממאגר המידע המדינת, ומיהם בעלי התפקידים שרשאים לגשת למידע הזה, וקובע במפורש כי "על אף האמור בכל דין, לא יימסר מידע פלילי אלא בהתאם להוראות חוק זה ובהיקף הקבוע בו".¹⁶ הסדר זה, שאינו בנמצא לגבי הליכים אחרים, הקדים את זמנו, במובן זה שנקבע תוך הכרה בערך המשתנה של המידע בציר הזמן, ומצמצם את הגישה למידע ככל שחולף הזמן. הסדר זה אף מביא בחשבון את חומרת העבירה ואת השיקום של העבריין.

למעשה, החוק עוסק בשאלות דומות מאוד לשאלות שבהן דן המאמר, שהרי הוא קובע את הגורמים שלהם תינתן גישה למידע על אודות עברו הפלילי של אדם לאורך זמן. זאת, תוך הבחנה בין העבירות על פי חומרתן, המשתקפת בעונש שהוטל על הנאשם, ובסוג העבירה, לדוגמה עבירת מין. עם חלוף הזמן הקבוע בחוק ובהתאם לתנאים הקבועים בו ההרשעה "מתיישנת" ומספר הגורמים שאליהם יועבר המידע הולך ומצטמצם. כך, החוק מאזן בין הזכות לפרטיות של עבריין והאינטרס הציבורי בשיקומו וביכולתו לפתוח דף חדש ולהשתלב בחברה ובשוק התעסוקה, לבין שימוש במידע הפלילי בידי הגורמים המורשים לכך, על מנת להגן על החברה מפניו.

חוק המידע הפלילי חוקק לפי המלצותיה של ועדה ציבורית אשר בחנה את ההסדרים הקבועים בחוק המרשם, ומסקנותיה הן שיש להטות את הכף לטובת האינטרס הציבורי

15 לשם הנוחות, חשודים, נאשמים או מורשעים יכוננו מעתה בשם כולל "מעורבים בהליך הפלילי", תוך הבחנה בין סוג המעורבות רק במקרים הנדרשים.

16 ס' 5 לחוק המידע הפלילי ותקנת השבים, התשע"ט-2019 (להלן: חוק המידע הפלילי).

שבשיקום ולהגביל את הגישה למאגר המידע אף יותר.¹⁷ כך לדוגמה נקבע כי לא יינתן לאדם תדפיס של המרשם הפלילי, וייאסר לצלם אותו, על מנת שאחר, לדוגמה מעסיק, לא יוכל לאלץ אדם למסור מידע פלילי על אודותיו.¹⁸ נוסף על כך, תקופת ההתיישנות בחוק קוצרה באופן משמעותי. לדוגמה, לאדם שלא הוטל עליו עונש מאסר ואין לו פרט רישום נוסף, תקופת ההתיישנות החדשה היא ארבע שנים במקום שבע.¹⁹ אם הוטל עונש מאסר עד חמש שנים, תקופת ההתיישנות היא תקופת המאסר ועוד שבע שנים במקום עשר שנים.²⁰

אולם, החוק אינו מתייחס לנגישות להחלטות באתרים משפטיים באינטרנט, ולהשלכות של פרסום זה על יכולת השיקום של אותו אדם. אומנם המידע המצוי במרשם הפלילי מכיל פרטים נוספים על המידע המצוי בהחלטות שיפוטיות שמתפרסמות על ידי הנהלת בית המשפט, ועדיין, קשה למצוא הלימה באיסור על הדפסת מידע מהרישום הפלילי על מנת שלא יהיה גלוי למעסיק פוטנציאלי, למציאות שבה כל מעסיק יכול לאתר החלטות שיפוטיות הנוגעות לעברו הפלילי של אדם בחיפוש פשוט באינטרנט. ויודגש כי החלטות שיפוטיות שמתפרסמות אינן רק פסק הדין. מדובר בכל החלטה שיפוטית שמפורסמת באתר נט המשפט, ובכלל זאת החלטות בדיוני מעצרים והחלטות ביניים. משמעות הדבר היא שניתן לאתר בקלות מידע על מעצר ימים של אדם, אם שוחרר ואם לאו, אם הוגש בסופו של דבר כתב אישום נגדו ואם לא. במציאות של היום התעלמות מכך שהחלטות אלה הן בהישג ידם של כולם חותרת תחת תכלית החוק, ולמעשה, מעקרת את חלק הארי של התיקון מתוכן.

דיסוננס נוסף קיים בין חוק המידע הפלילי, לבין התפיסה הרווחת בפסיקה ובכתיבה אקדמית שלפיה הליכים פליליים הם הליכים שהפומביות טבועה בהם.²¹ לטעמי, דווקא בהליך הפלילי יש בסיס איתן יותר לצמצום הגישה להחלטות השיפוטיות במרחב הסייבר. זאת ברוח העקרונות הקבועים בחוק המידע הפלילי, המבקשים לאפשר לאדם להשתקם, לממש עצמו, ולחזור להיות חלק אינטגרלי מהחברה, והעקרונות המכירים בכך כי פרסום מעורבות של אדם בפלילים מייצרת סטיגמה חברתית חריפה המקשה על כך.²² חיזוק נוסף לעמדתו מצוי בכך שבהליכים פליליים מופיע מידע רב יותר ורגיש יותר על המעורבים בהליך.²³

17 ראו דברי הסבר להצעת חוק המידע הפלילי ותקנת השבים, התשע"ו-2016, ה"ח 1071, 1282.
 18 שם, בעמ' 1285.
 19 ס' 19(א) לחוק המידע הפלילי.
 20 ס' 19(א) לחוק המידע הפלילי.
 21 ראו לדוגמה בש"פ 2571/19 חורי נ' מדינת ישראל, פס" 13 לפסק הדין (נבו 5.5.2019) (להלן: עניין חורי). ראו גם בירנהק "חשיפה משפטית", לעיל ה"ש 1, בעמ' 33.
 22 ראו לדוגמה ע"פ 8225/12 פלונית (קטינה) נ' פלוני, פס" 13 לפסק דינו של השופט פוגלמן (נבו 24.2.2013) (להלן: עניין פלונית).
 23 David S. Ardia & Anne Klinefelter, *Privacy and Court Records: An Empirical Study*, 30 BTJL 1807 (2015).

ב. שינוי באיזון – מרחב הסייבר מעצים את הפגיעה בפרטיות

1. עקרון פומביות הדיון בדין הישראלי

כאמור, עקרון פומביות הדיון הוכר כעיקרון חוקתי בשיטת המשפט הישראלי, הקבוע בסעיף 3 לחוק-יסוד: השפיטה שלפיו בית המשפט ידון בפומבי, זולת אם נקבע אחרת. ההלכה הפסוקה קבעה כי זהו "אחד העקרונות החוקתיים המרכזיים שביסוד שיטת המשפט שלנו"²⁴. רציונלים אחדים הוכרו כעומדים בבסיס עקרון פומביות הדיון וביניהם ההכרה בחשיבותה של זכות הציבור לדעת, זכות אשר תורמת לעיצוב דעותיו והשקפותיו של הפרט בחברה דמוקרטית; הערובה לאיכות ההחלטה הניתנת בסיום ההליך, בעיקר בשל היותו חשוף לעיני הציבור; והידוק אמון הציבור במערכת המשפט על ידי שקיפותו של הליך עשיית הצדק.²⁵ במסגרת דיונים בבקשות לאיסורי פרסום, פורש עיקרון זה ככולל את קיום הדיון באופן הפתוח לציבור כמו גם פרסום פרטי שמות הצדדים בהליך.²⁶ בית המשפט אף התייחס לאינטרס לעודד הגשת תלונות נוספות נגד חשוד בעבירות מין.²⁷ לאתרים המשפטיים תפקיד חשוב בהנגשת ההחלטות השיפוטיות. היכולת לאתר בקלות החלטות באמצעות חיפוש של חוקים, הלכות קודמות, או עקרונות משפטיים מאפשרת מחקר משפטי יסודי ומקיף הרבה יותר משהיה ניתן בעבר. בזכות יכולת זו ניתן לפתח את עולם המשפט ולהאיר בו פינות חשוכות. ניתן לבחון ביסודיות את אופן היישום של הלכות פסוקות או דברי חקיקה, לזהות בו פערים ביישום, אי-דיוקים, טעויות וכדומה. האפשרות לאתר החלטות במנועי חיפוש אינטרנטיים מגישה את המשפט לכלל הציבור, ומצמצמת את הפער בין הציבור לבין בעלי ממון שלהם גישה למאגרים בתשלום. בפרסום שמות הצדדים בהליך יש אינטרס ציבורי, הגם שיש הטוענים כי כל עוד המשפט מתנהל בדלתיים פתוחות הרי שהרציונלים העומדים ביסוד עקרון הפומביות מתקיימים אף אם השמות ופרטי הזיהוי של בעלי הדין יושמטו מההחלטות המתפרסמות, אלא אם כן מדובר באנשים בעלי תפקידים ציבוריים.²⁸

ניתן לחשוב על מחקרים בעלי ערך חברתי שיכולים להתבסס על פרסום השמות, כך לדוגמה איתור אפליה בהגשת כתבי אישום נגד קבוצת אוכלוסייה מסוימת שאת מוצאה ניתן להסיק משם המעורב בהליך. אולם, על מנת להגשים מטרת אלה אין הכרח כי הפרסום ייעשה כאשר שמות הצדדים ממופתחים במנועי חיפוש כלליים. ניתן לטעון

24 ע"פ 353/88 וילנר נ' מדינת ישראל, מה(2) 444 (1991).

25 רע"א 482/13 אליהו חברה לביטוח בע"מ נ' פלונית, פס" 8 לפסק הדין (נבו) 23.4.2013 (להלן: עניין אליהו).

26 ראו לדוגמה בש"פ 1659/11 שטנגר נ' מדינת ישראל, פס" 14 לפסק הדין (נבו) 26.4.2011.

27 רע"פ 1201/12 קטיעי נ' מדינת ישראל, פס" 19 לפסק דינו של השופט הנדל (נבו) 9.1.2014 (להלן: עניין קטיעי).

28 תומר מוסקוביץ "ההגנה על הפרטיות בפרסומי בתי המשפט" משפטים יח 431, 439, 444 (2018); ראו גם מעין שמעוני "פומביות הדיון אל מול הפגיעה בפרטיות עקב פרסום פסקי דין באינטרנט – האם נדרשת רפורמה בסעיפים 68-70 לחוק בתי המשפט? חוקים בקצרה 2 (2010).

כי לצורך הגשמת התכלית הזו, די בפרסום שמות חשודים באופן יזום על ידי רשויות המדינה או התקשורת, כך שחוקרים המבקשים לבצע מחקרי רוחב יוכלו לעשות כן. טענה דומה עלתה בהקשר דיני משפחה, המתקיימים בדלתיים סגורות. חוקרות בדיני משפחה כתבו כי "בהיעדר הסדרה ממסדית של המנגנון שידאג שכל פסקי הדין מפולמנים ומפורסמים, אנו נותרים עם אותם פסקי הדין שהשופטים מצאו לנכון לפלמן ולפרסם. מכאן שאנחנו [...] לא יכולים לדעת שאכן פסקי הדין שבידינו משקפים נאמנה את הדין הנוהג ואת המגמות הרווחות".²⁹ יודגש, החוקרות אינן מבקשות נגישות לשמות הצדדים בהליך, אלא לתוכן ההחלטה בלבד, שדי בו כדי להגשים את התכלית העיקרית של פומביות הדין עבורן. דוגמה נוספת ניתן למצוא במחקר מבוסס נתונים שערכו אנדי וורמס וגיא זומר, מקימי תולעת המשפט, בשיתוף עם המכון הישראלי לדמוקרטיה, אשר הוכיח עלייה בשימוש בתביעות השתקה במערכת המשפט הישראלית.³⁰ מחקר כזה, המביא תימוכין לאופן השימוש בהליך משפטי מסוים, הוא כלי עזר הכרחי בידי קובעי מדיניות, לזהות פער בין המצב המצוי למצב הרצוי, ולתקנו. זוהי דוגמה לפוטנציאל הערך הרב שיש בהנגשה מיטבית כזו להחלטות שיפוטיות, המהווה קפיצת דרך ביכולת לערוך מחקרים כמותיים שונים על החלטות שיפוטיות, לזהות בהם מגמות ולשנות מדיניות במידת הצורך. גם בהקשר זה, ספק רב, אם היכולת לאתר החלטה מסוימת לפי שם נדרשת לצורך מימוש ערך חברתי שכזה.

כפי שיתואר בהמשך, פרסום תוך מפתוח שמות הצדדים הותר על ידי בית המשפט העליון, כל עוד אין דבר חקיקה האוסר עליו. יש הטוענים כי הנגישות למידע שכזה על ידי חיפוש שמו של אדם אינה מגשימה את הרציונלים העומדים בבסיס עקרון פומביות הדין, אלא משרתת דפוסים חברתיים אחרים דוגמת מציצנות ונקמנות.³¹ אולם נראה כי מפתוח השמות מדגיש את המתח שיש בפרסום ההחלטות בין זכויות אדם, ומצריך חשיבה חדשה על סוגיה זו. כעת יש לאזן את זכותו של החשוד, או העבריין לפרטיות ולשיקום עם זכותה של אחרת לנגישות למידע על אודות עברו הפלילי. האם לפני פגישה ראשונה עם גבר יש לאישה זכות גישה למידע על עברו הפלילי, ואולי רק מידע על עבירת מין, או שמא גם בדבר חשדות לביצוע עבירת מין? האם למעסיקה שמורה הזכות לגישה למידע על עבר פלילי של מועמד לעבודה? רק לעבירות מרמה? ואולי אף לחשדות? הפרסום תוך מפתוח באתרים המשפטיים מציף שאלות אלה, ויש לתת עליהן מענה.

29 דפנה הקר "מה נשתנה השנה: דיני משפחות – בין הכאוטי להרמוני" דין ודברים ט 295, 296 (2015).

30 איתמר ב"ז "מחקר: תופעת תביעות ההשתקה צוברת תאוצה" העין השביעית (27.5.2019).

31 BAILEY JANE & BURKELL JACQUELYN, REVISITING PRESUMPTIVE ACCESSIBILITY: RECONCEPTUALIZING THE OPEN COURT PRINCIPLE IN AN ERA OF ONLINE PUBLICATION (Ottawa Faculty of Law Working Paper No. 2016-31, September 20, 2016) SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2841432> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2841432>

יישום עקרון פומביות הדיון

חוק בתי המשפט מסדיר את פומביות הדיון וקובע את הכלל והחריגים לו. סעיף 68(א) לחוק חוזר על הקביעה כי בית המשפט ידון בפומבי, וסעיף 68(ב) מונה רשימת הליכים שבהם בית המשפט רשאי לדון בדלתיים סגורות. סעיף 70 לחוק בתי המשפט קובע חריגים (קטינים, פיצויים בשל נזקי גוף, אנשים עם מוגבלות שכלית, עבירות מין וכו') שבהתקיימם אין לפרסם פרטים ללא רשות של בית המשפט או הסכמת הצדדים. החריג העיקרי הרלוונטי לענייננו, קבוע בסעיף 70(ד), ולפיו: "בית משפט רשאי לאסור כל פרסום בקשר לדיוני בית המשפט, במידה שהוא רואה צורך בכך לשם הגנה על בטחונו של בעל דין, עד או אדם אחר ששמו הוזכר בדיון או לשם מניעת פגיעה חמורה בפרטיות של אחד מהם [...]". [ההדגשות אינן במקור].

פרשנות הביטוי "פגיעה חמורה בפרטיות", שנוסף בתיקון לחוק שנעשה בשנת 2002,³² ניצבת במוקד הדיון המשפטי. זכויות יסוד אחרות אינן מוזכרות בסעיף.³³ לצורך הדיון אביא להלן סקירה מתומצתת של הפרשנות שהעניק בית המשפט למונח זה.

בכל הנוגע להליך הפלילי בית המשפט מפרש בצמצום את המונח "פגיעה חמורה בפרטיות", תוך שהוא מבכר את פומביות הדיון על פני הזכות לפרטיות, במובן זה שעצם פרסום החלטה עם שם של אדם שהורשע אינו מהווה כשלעצמו פגיעה בפרטיות הגוברת על עקרון פומביות הדיון. כאמור, על פי הפסיקה במשפט הפלילי יש לציבור עניין מובנה בהליך.³⁴ מעבר לתכליות הכלליות, בהליך הפלילי פרסום שמם של מורשעים נועד גם להזהיר את הציבור מפני אלה המפרים את הנורמות החברתיות, ולהגן על קורבנות פוטנציאליים. יצוין כי בכל הנוגע לפרסום שמו של חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום, בסעיף 70(ה1) לחוק בתי המשפט נקבע איזון אחר, ולפיו בית המשפט רשאי לאסור על פרסום "אם ראה כי הדבר עלול לגרום לחשוד נזק חמור וביהמ"ש סבר כי יש להעדיף את מניעת הנזק על פני העניין הציבורי שבפרסום". בנסיבות אלה קבע השופט פוגלמן כי העובדה שהפרקליטות סבורה כי אין די ראיות לשם הגשת כתב אישום מחלישה במידת מה את העניין הציבורי במידע.³⁵ בעוד שהשופט עמית הצטרף לעמדת השופט פוגלמן בכללותה, הציגה הנשיאה חיות טיעונים בעד ונגד פרסום השם, והותירה את הסוגיה ללא הכרעה מבחינתה.

עיקר הדיון בנושא הפרשנות למונח "פגיעה חמורה בפרטיות", היה אגב הליכים אזרחיים, שם נקבעו איזונים שונים לפי סוגי מידע שונים המופיעים בהחלטות השיפוטיות. האמירות של בית המשפט בעת ביצוע האיזון בין הזכות לפרטיות לבין עקרון פומביות

32 חוק בתי המשפט (תיקון מס' 33), התשס"ג-2002, ס"ח 1883.

33 לסקירה נרחבת על אודות הנושא בכלל, והפרשנות שהעניק בתי המשפט בישראל לאורך השנים לביטוי זה בפרט, ראו בירנהק "חשיפה מקוונת", לעיל ה"ש 1, בפרק א.3.

34 עניין קטיעי, לעיל ה"ש 27, בפס' 19 לפסק דינו של השופט הנדל; ראו גם בש"פ 3031/11 בן דוד נ' מדינת ישראל (נבו 21.4.2011) (להלן: עניין בן דוד).

35 עניין פלונית, לעיל ה"ש 22, בפס' 28 לפסק דינו של השופט פוגלמן.

הדין, הגם שנעשו אגב הליך אזרחי, רלוונטיות אף לפרשנות הסעיף ביישומו בהליכים פליליים.

בהליך הנוגע לנזקי גוף, קבע השופט זילברטל כי "אין עצמתה של הפגיעה הנובעת מאיסור פרסום גורף על ההליך הנדון בביהמ"ש כעצמתה של הפגיעה הנובעת מאיסור פרסום חלקי הנוגע אך לזהותם של בעלי הדין (ככל שאין עניין ציבורי מיוחד בזהותם)".³⁶ במקרה של סכסוך פרטי בין נפגע תאונת דרכים לחברת הביטוח התיר בית המשפט לחסות שמו של תובע. בהמשך, האיזון שקבע בית המשפט עוגן במפורש בסעיף 70(ג) לחוק בתי המשפט ולפיו "לא יפרסם אדם שם או מספר זהות של בעל דין התובע פיצויים בשל נזקי גוף, למעט פיצויים בשל עוגמת נפש, אלא אם כן ניתנה הסכמתו של אותו בעל דין לפני הפרסום או ברשות בית המשפט".

השופט דנציגר התייחס לחשיבות בפרסום שמות הצדדים בהליכים אזרחיים, בהקשר שומת מס, בין היתר על מנת להזהיר את הציבור מפני מעולים פוטנציאלים, זאת בדומה להליך הפלילי. לשאלת הפרשנות של סעיף 70(ד) קבע השופט דנציגר כי השאלה האם הפגיעה עולה כדי "פגיעה חמורה בפרטיות", במובן של סעיף 70(ד) לחוק בתי המשפט, תיבחן בשים לב לאופי המידע הפוגע, למיהות הטוענים לפגיעה בזכות (בגירים או קטינים? אדם פרטי או איש ציבור?); האופן שבו נשמר המידע (האם מקור המידע בחומר אישי, כגון יומנים?); האופן שבו הושג המידע, ועוד.³⁷

2. הזכות לפרטיות

הזכות לפרטיות במשפט הישראלי היא מבין הזכויות הבודדות המעוגנות במפורש בחקיקה, ומצוינת בסעיף 7 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. היא נתפסת כמהווה שער למימוש זכויות יסוד נוספות וביניהן זכות הגישה לערכאות, לחופש העיסוק, ולשוויון.³⁸ ההתפתחויות הטכנולוגיות בעשורים האחרונים מייצרות לצד יתרונותיהן גם סכנות חסרות תקדים לזכות לפרטיות. אנחנו, וגם גורמים אחרים, מייצרים ללא הרף מידע רב על אודותינו, בקנה מידה שאינו ברה-שוואה לעבר. למדינה ולגורמים פרטיים יש יכולות חסרות תקדים לאסוף מידע רגיש על אודותינו, לעיתים קרובות מבלי ידיעתנו, כך לדוגמה באמצעות נתוני מיקום, תוכנות לזיהוי פנים ועוד. הנגישות למידע והיכולות המתקדמות לנתח אותו, תוך הצלבה עם מאגרי מידע נוספים מאפשרות להסיק בדיוק רב מידע רגיש מאוד על נטייתו המינית של אדם, דעתו הפוליטית וכדומה. מציאות זו מובילה להתבוננות נוספת בזכות לפרטיות, הגדרתה וחשיבותה, ועל ההגנות שיש

36 עניין אליהו, לעיל ה"ש 25, בפס' 9 לפסק הדין.

37 רע"א 382/16 יהל נ' פקיד שומה תל אביב 4, פס' 22 לפסק דינו של השופט דנציגר (נבו 13.7.2016).

38 Jacquelyn Burkell & Jane Bailey, *Equality at Stake: Connecting the Privacy/Vulnerability Cycle to the Debate about Publicly Accessible Online Court Records*, 4 CAN. J. COMP. & CONTEMP. L. 67, 70-71 (2018).

להקנות לה בדין.³⁹ מחשיבה כזו עולה כי יש לבצע התאמות בדין הישראלי, אם על ידי המחוקק ואם על ידי בית המשפט, כדי ליתן פתרון לפער שיש בין ההגנות הקיימות לבין ההגנות הנדרשות לזכות לפרטיות בעידן הנוכחי.⁴⁰ הצורך להתאים את ההסדר של אופן פרסום החלטות שיפוטיות, לאור מאפייני הפרסום במרחב הסייבר הוא דוגמה אחת להתאמה כזו.

בכל הנוגע להליך הפלילי, יש לתת את הדעת לכך שהפגיעה בפרטיות הנגרמת ממנו משמעותית במיוחד לאוכלוסיות מוחלשות. נגד אוכלוסיות אלה ננקטים מרבית ההליכים הפליליים, ולכן הן אף חשופות יותר לפגיעות הנגרמות מהפרסום.⁴¹ מעגל שוטה זה, המאפיין פגיעות באוכלוסיות מוחלשות מהווה אבן נגף נוספת בניסיונם להעפיל בסולם החברתי, שכן בניגוד לבעלי אמצעים היכולים להשתמש בכלים לניהול מוניטין ברשת על מנת להשפיע על תוצאות החיפוש, ולהקטין את תפוצתן,⁴² אנשים עניים חסרי משאבים לכך.

פגיעה עודפת ישנה אף במי שיש לו שם ייחודי, מידע על אודותיו יאותר בקלות רבה יותר וייוחס אליו לאחר שאותר. אדם בעל שם נפוץ יזכה ליהנות מכך שבמרחב קיים מידע רב המקושר לאותו השם, תוצאות החיפוש יאבדו בכלל המידע ברשת ואם יימצאו לא יקושרו בהכרח אליו.

3. קריאה לאיזון חדש

האפשרות לאתר מידע בחיפוש לפי שם מעצימה את הפגיעה בפרטיות

בכל הנוגע לפרסום החלטות שיפוטיות, לכאורה, אין חדש תחת השמש. אתרים משפטיים מפרסמים החלטות שיפוטיות שהיו פומביות ממילא. אולם בפועל קשה לסתור את הטענה כי הפרסום תוך יצירת מפתוח לשמות הצדדים משנה באופן מהותי את האיזון שבין הזכות לפרטיות, ובדין הפלילי אף לעקרון תקנת השבים כפי שנקבע בחוק המידע הפלילי, לבין עקרון פומביות הדיון.⁴³ ההכרה בכך שעצם האפשרות לאתר מידע מסוים על אדם, היא שיוצרת פגיעה בפרטיות הוכרה פעמים מספר בדין הזר, ובעיקר בפסק

39 ראו לדוגמה (DANIEL J. SOLOVE, UNDERSTANDING PRIVACY (2008); ראו גם מיכאל בירנהק מרחב פרטי: הזכות לפרטיות בין משפט לטכנולוגיה 203 (2010).

40 על דיון בסוגיה זו ראו בירנהק "חשיפה משפטית", לעיל ה"ש 1, בפרק ב; ראו גם הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון מס' 14) התשפ"ב-2022, ה"ח 1496; על דוגמה לפסיקה המכירה בצורך לפרש דברי חקיקה בזהירות לאור הפגיעה בפרטיות שיש במידע החדש ראו רע"א 129/17 ריחני, נאמן על נכסי החייב נ' סטריקובסקי (נבו 7.4.2017).

41 לכתיבה ענפה על אודות הפגיעה המוגברת בקבוצות מיעוט בשל פגיעה בפרטיות, ראו לדוגמה Woodrow Hartzog, *What is Privacy? That's the Wrong Question*, 88 U. CHI. L. REV. 1677 (2021).

42 בישראל יש כמה חברות המציעות שירות כזה תמורת תשלום. חיפוש המונח "ניהול מוניטין ברשת" בגוגל מעלה כמה חברות כאלה, אציין כהמחשה את תוצאת החיפוש הראשונה: EKDESIGN. <https://www.ekdesign.co.il/> ניהול-מוניטין-בגוגל

43 ראו לדוגמה בירנהק "חשיפה מקוונת", לעיל ה"ש 1, בפרק ב.4.

הדין *Google Spain v. Gonzalez* של בית הדין האירופי לצדק (ECJ).⁴⁴ גונזלס היה עורך דין אשר פשט את הרגל. 15 שנה לאחר מכן, התוצאה הראשונה שהתקבלה לאחר חיפוש שמו ב"גוגל" הייתה כתבה בעיתון מקומי המציינת את דבר פשיטת הרגל שלו. בית המשפט הורה לגוגל להסיר את הכתבה מתוצאות החיפוש, והכיר לראשונה, במסגרת הליך אזרחי אומנם, בזכותו של אדם להישכח. בית המשפט קבע כי האפשרות לאתר מידע על ידי חיפוש שמו של אדם יוצרת סקירה של כל המידע שקיים לגבי אותו אדם ומהווה פרופיל שלו.⁴⁵ ויובהר, בית המשפט קבע כי לא רק הפרסום על ידי בעלי האתרים הוא שיוצר את הפגיעה בפרטיות, כי אם הנגשת המידע באמצעות חיפוש שמו, יוצרת אף היא בפני עצמה פגיעה בפרטיות. הזכות להישכח עוגנה לאחר מכן בדין האירופי בסעיף 17 ל"General Data Protection Regulation" (GDPR).

הפגיעה בגונזלס דומה לפגיעות במעורבים בהליכים משפטיים. כל עוד המידע היה מצוי במערכת נט המשפט ללא מפתוח, פרסום המידע, אף שהיה במרחב הסייבר, לא השפיע על הפגיעה בהם. אפשרות איתור המידע לפי חיפוש שמי, היא שמעצימה את הפגיעה בפרטיות. כך, באתרים שבהם ניתן לחפש לפי שם של אדם, לדוגמה בנבו, ובמיוחד באתרים המאפשרים את האיתור באמצעות חיפוש במנועי חיפוש כלליים.

בשלב זה אבקש להבהיר כי בניגוד לעניין גונזלס, מאמר זה אינו עוסק ב"זכות להישכח" במובנה הרחב, כלומר בבקשה למחיקת כל סוג של מידע על אודות אדם המפורסם במרחב הסייבר מכל אתר שבו הוא מפורסם, או קישור למידע כאמור. שאלת עצם קיומה של "הזכות להישכח" מורכבת ושנויה במחלוקת. הפסיקה בעניין גונזלס הובילה לביקורת רבה מצד חלק ולתמיכה מצד אחרים. אני עוסקת במקרה פרטי של זכות זו, והוא הזכות שהחלטות שיפוטיות באתרים משפטיים, שעוסקים בפרסום שיטתי של החלטות שיפוטיות שהתקבלו על ידי בתי המשפט, יישכחו. לשם ההפשטה, אני מניחה כי פרסום מידע על הליך משפטי באתר אחר (אתר חדשותי, רשת חברתית) מעיד כשלעצמו על עניין ציבורי נוסף במידע שפורסם ואין אני מבקשת להגבילו. עוד אזכיר בהזדמנות זו, כי פרסום פסקי דין במרחב הסייבר מעלה שאלות רבות הנוגעות לפרטיות, דוגמת ניסוח החלטה שיפוטית כך שלא תכלול מידע רגיש או מזהה; היכולת להסיק את זהותו של אדם לפי הפרטים הנמסרים בהחלטה השיפוטית גם אם שמו מוסר ממנה; ועוד. אף בשאלות אלה אין אני עוסקת במאמר זה.

אני מבקשת לדון בהסדר ראוי לפרסום החלטות שיפוטיות בהליכים פליליים, לאור שלושה רצפים: הזמן, חומרת העבירה ומידת הציבוריות של העברייין, רצפים השלובים אלה באלה. עוד יש להביא בחשבון את שלבי ההליך הפלילי שבהם התקבלה ההחלטה, לדוגמה האם הוגש כתב אישום נגד החשוד או לא, את הדומיננטיות של השחקנים הפרטיים ואת המאפיינים הגלובליים של האינטרנט בעת קביעת ההסדר.

44 Case C-131/12 *Google Spain v. Gonzalez*, [2014] E.C.R. (להלן: עניין גונזלס).

45 שם, בפס' 37 לפסק הדין.

כנקודת מוצא לדיון אטען כי פרסום ההחלטות השיפוטיות תוך מפתוח שמות הצדדים, אינו נדרש בכל החלטה שיפוטית בנוגע לכל חשוד או עבריין, לצורך הגשמת כל הרציונלים העומדים בבסיס עקרון פומביות הדיון כפי שתוארו. כך לדוגמה ספק רב אם יש הכרח בפרסום שכזה לצורך בחינת תקינות ההליך המשפטי, כערובה לאיכות ההחלטה או להגברת אמון הציבור במערכת. על מנת להגשים את הרציונלים האלה דומה כי די בפרסום ההחלטות כך שניתן יהיה לאתרן לפי נושא ההחלטה, או להסתפק במפתוח שמות בעלי תפקיד ציבורי בלבד. פרסום ההחלטות עם המפתוח של כל השמות בכל עבירה נדרש בעיקר על מנת להנגיש בקלות לכל אדם פרטים על עברו הפלילי של אחר כפי שתואר.

רצף הזמן: ערכו המשתנה של המידע בזמן

מהרגע שהתפרסם המידע במרחב הסייבר, לא ניתן לשלוט עוד על פרסומו, ויש לצאת מנקודת הנחה כי הוא יהיה נגיש לעד באופן כזה או אחר ברשת האינטרנט. נהוג לראות בתופעה זו המכונה "נצחיות המידע" יתרון. ואכן יש בה יתרונות – ניתן לאתר מידע על אודות אירועי עבר, להצליב מקורות, לזהות דפוסי התנהגות וכדומה. אולם לצד היתרונות, לאותה נצחיות יש חסרונות, שכן גם לשכחה תפקיד חשוב בהתפתחות האישית של אדם, בהתפתחות של החברה ובמערכת היחסים בין הפרט לחברה.⁴⁶

לאורך הזמן ערך המידע משתנה. הרלוונטיות שלו אחרת, לעיתים הוא מתגלה כלא מדויק או שגוי, קשה להתחקות אחר ההקשר שבו הוא פורסם וכדומה.⁴⁷ העובדה שערך המידע משתנה עם הזמן משליכה בהכרח על האיזון הראוי בין הזכות לפרטיות לפומביות הדיון. גם אם האיזון מורה כי יש לאפשר פרסום של מידע כעת, ייתכן שבעוד פרק זמן ראוי יהיה שלא לפרסמו ולהיפך.

פרופ' בירנהק טוען כי יכולת איתור החלטה שיפוטית לפי שמות הצדדים ללא הגבלה של זמן, אינה נחוצה לשם קיום ביקורת אפקטיבית על הליכי בית המשפט, וזכות הציבור למידע פוחתת אף היא ככל שעובר זמן ממועד קבלת ההחלטה, ומציע שינוי של ברירת המחדל כך שפסקי הדין יפורסמו ללא שמות הצדדים, זאת מלבד במקרים המצדיקים את הפגיעה, לדוגמה (בניגוד לעמדתו) בהליכים פליליים.⁴⁸

לו היה ניתן לדעת שערך המידע רק פוחת עם הזמן, היה קל יותר להתמודד עם עובדה זו. אולם, האתגר הנורמטיבי הוא שקשה להעריך באיזה אופן ישתנה הערך של המידע. במקרה של ע', כעשרים שנה לאחר שהיה חשוד במעורבות בקטטה, הוא רכש מקצוע, הקים משפחה ולא היה מעורב עוד בפלילים, צנח ערך המידע, וההצדקה

46 לדיון על אודות השינוי בפגיעה בפרטיות לאורך זמן ראו אשרת אילון וערן טוך "בעקבות הזמן האבוד: ממד הזמן בפרטיות ברשתות חברתיות" משפט, חברה ותרבות ב 101 (2019) (להלן: איילון וטוך "ממד הזמן").

47 Meg Leta Jones, *It's About Time: Privacy, Information Lifecycles, and the Right to Be Forgotten*, 16 *STLR* 101, 106 (2012); אילון וטוך "ממד הזמן", שם, בעמ' 110.

48 בירנהק "חשיפה מקוונת", לעיל ה"ש 1, בעמ' 32-41.

לפרסומו צנחה אף היא. לכאורה ניתן היה להניח כי הערך הציבורי בחשיפה של פרסום אמירה גזענית שנאמרה על ידי אדם בן עשרים פוחת כאשר הוא בן ארבעים. אולם אם האדם בן הארבעים מתמודד כעת לתפקיד ציבורי – הערך של המידע דווקא גובר. ניתן לטעון, שאף במקרה של ע', אם היה מבקש להתמודד לתפקיד ציבורי, ואולי עוד יעשה זאת בעתיד, יהיה ערך רב בהנגשת פרט זה מעברו.

רצף המעשה: חומרת המעשה ומידת השיקום של העבריין

במקביל לציר הזמן, העניין הציבורי במידע משתנה בהתאם לחומרת מעשה העבירה ומאפייניו, ומידת השיקום של העבריין. מידע על אדם שביצע עבירה רצידיביסטית דוגמת עבירת מין, רב יותר מאשר על אדם שביצע עבירה שאינה כזו. יש חשיבות גדולה יותר להזהיר מפני אדם שביצע מעשה אלימות אכזרי מאשר מפני אדם שביצע עבירת בנייה. נוסף על כך, לשיקום של העבריין יש משקל רב, העניין הציבורי באדם שביצע עבירה אחת כצעיר ומאז השתקם וחי חיים נורמטיביים, נמוך משמעותית מהעניין הציבורי באדם שלאחר שהורשע הוסיף לבצע עבירות. חלוף הזמן ממועד מתן ההחלטה מאפשר להעריך אף את מידת השיקום. חוק המידע הפלילי מעוצב בהתאם לתפיסה זו שאותה אני מבקשת לאמץ גם בהסדר הפרסום.

רצף הציבוריות: מידת הציבוריות של העבריין

העניין הציבורי במידע מושפע מטבע הדברים מהמרכזיות של העבריין בחיים הציבוריים. ניתן לטעון כי אין כל עניין ציבורי בעבירת תכנון ובנייה שביצע אדם לפני שנים אחדות ומאז לא ביצע כל עבירה נוספת. אולם, בעבירת תכנון ובנייה שביצע שר בממשלה, גם אם נעשתה לפני זמן רב, יש עניין גדול.

הרצפים שלובים אלה באלה, מידת הציבוריות של אדם משתנה לאורך הזמן, כמו גם חומרת מעשיו הפליליים המשליכה על מידת העניין הציבורי. בכך יש להקשות על יצירת הסדר הולם, שכן יש לייצר מנגנון המאפשר בחינה מחודשת של ערך המידע עם חלוף הזמן.

מעבר לכך, בעת קביעת ההסדר יש לתת את הדעת לשתי סוגיות נוספות:

דומיננטיות של שחקנים פרטיים

מרחב הסייבר מאופיין בדומיננטיות רבה של חברות פרטיות בהחלטה על פרסום, ובענייננו – האתרים המשפטיים. האתרים הם המחליטים לפרסם את ההחלטות השיפוטיות תוך מפתוח שמות הצדדים בהליך. חשוב לא פחות, האופן שבו בוחרים האתרים המשפטיים להציג את המידע המפורסם משפיע בצורה ניכרת על האופן שבו המידע נתפס בעיני הציבור. הפרסום עלול להיות מטעה, כך לדוגמה המסמך הראשון המופיע בתוצאות החיפוש הוא צו מעצר, ואילו ההחלטה המבטלת אותו אינה מפורסמת. האחריות שניתן להטיל על האתרים בהקשר זה מוגבלת, שכן הם יכולים לפרסם רק מסמכים המופיעים

בחלק הפומבי שבאתר נט המשפט. אם מסמכים לא פורסמו משום שהם חסרים באתר נט המשפט, ספק אם ניתן לראות באתרים כאשמים.

באשר לאופן הצגת המידע, על פניו חופשיים האתרים לעצבו כראות עיניהם. עם זאת, יש לציין כי יצירת מצג שווא עלולה לחשוף אותם לטענה כי אופן הפרסום בהם מהווה לשון הרע נגד האדם שנגדו נוצר מצג השווא. סוגיה דומה נידונה בעבר בכתי המשפט בישראל במקרה של עמי סביר,⁴⁹ שבו בשל מאפייני הפרסום באתר נוצר הרושם כי סביר הורשע בחמש עבירות משמעת בלשכת עורכי הדין, בעוד שהוא היה התובע בהליכים משפטיים אלה. בית המשפט קבע כי הצגת הדברים באופן זה, אף שנעשתה לטענת הנתבע באופן אוטומטי ונובעת ממאפייני הקוד של האתר, מהווה עוולה אזרחית, ואף קבע שעל מנוע החיפוש גוגל להסירו מרגע שנודע לו על הפרסום המעוול.⁵⁰

כמו בזירות אחרות במרחב הסייבר, האתרים מוצאים עצמם כשומרי סף בצומת קבלת החלטות שספק אם כיוונו להגיע אליו. אדם שמגלה כי החלטות בעניינו נגישות לכול, פונה אל האתר בבקשה להסיר החלטה, לתקנה או להוסיף מידע בהקשרה. כל עוד לא נקבע איסור פרסום, האתרים חופשיים להותיר את המידע או להסירו. הם אלה שקובעים הלכה למעשה את האיזון הראוי בין הזכויות, מבלי שהתקיים דיון ציבורי במוסדות הדמוקרטיים המתאימים לגבי התאמת ההסדר למציאות החדשה. ללא דיון ציבורי הולם, ייתכנו הסרות במקרים שבהם האינטרס הציבורי בפרסום גובר, לדוגמה, מקרה שבו אדם הורשע לפני שנים, אך חזר לפשוע וכעת מתנהל נגדו הליך נוסף. במקביל ייתכנו מקרים שבהם מידע שיש להסירו מבחינה ערכית, לדוגמה במקרה של ע', ייוותר באתר. מבחינה מוסדית לגופים אלה אין כל סמכות המאפשרת להם לברר את עובדות המקרה לאשורן, למשל לבדוק האם לע' יש עבר פלילי מאוחר יותר. הם אף לא חייבים בכללי משפט מינהלי כגון שקיפות והליך הוגן, שנועדו להגן על האינטרס הציבורי שעל הפרק. לאור כל זאת, אם ישנה הסכמה כי יש לשנות מהאיזון הקבוע כיום בדין ואם לאו, הותרת המצב כפי שהוא נוגדת את ההיגיון. זאת משום שהמצב כיום אינו מממש באופן מיטבי אף את עקרון פומביות הדיון.

בעניין גונזלס קבע בית המשפט אך איזון כללי בין הזכויות וציין במפורש כי על מנוע חיפוש לבחון בקשות של אדם המבקש להסיר תוצאות חיפוש הנוגעות לו אם הן מקשרות למידע על אודותיו שאינו מדויק, מלא או רלוונטי אל מול האינטרס הציבורי במידע. ככל שמנוע החיפוש יחליט שלא להסיר את התוכן, יכול אדם לפנות לבית המשפט על מנת שיורה לו לעשות כן.⁵¹ הגדרת הזכות להישכח ב-GDPR אף היא כללית ומותרת שיקול דעת רב בידי מנועי החיפוש לפרש מהו מידע שאותו יש להסיר. לטעמי ניתן וראוי לקבוע מנגנון אחר לעניין פרסום החלטות שיפוטיות. מנגנון שייקבע על ידי המחוקק, ויבהיר באיזה אופן ניתן לפרסם את ההחלטות לאורך זמן. בניגוד לעניין

49 ע"א (מחוזי ת"א) 14-11-44711 סביר נ' בר נוי (נבו 22.6.2015).

50 שם, בפס' 11 לפסק הדין.

51 עניין גונזלס, לעיל ה"ש 44, בפס' 77 לפסק הדין.

גונזלס שבו דובר על כל מידע שהוא, קל יותר לקבוע הסדר מפורט בחקיקה שיחול על המקרה הפרטי של החלטות שיפוטיות. מלבד זאת, משום שמדובר בהחלטות שיפוטיות ממילא, הסדר חוקי שיטיל תפקיד נוסף על בית המשפט אינו מוסיף נטל רב, שהרי בית המשפט ממילא נדרש להליך שעל הפרק.

הפגיעה בפרטיות במרחב גלובלי

קושי נוסף שיש להביא בחשבון נובע מפערי אכיפה נורמטיביים ופרקטיים בשל המאפיינים הגלובליים של מרחב הסייבר. פערים נורמטיביים נובעים מאי־בהירות באשר לדין החל על פרסומים במרחב הסייבר. שאלה מורכבת היא איזה דין חל על פרסום החלטות בהליך בבית משפט ישראלי, שבו מעורבים אזרח אמריקני ואזרח ישראלי בגין מעשה שאירע בצרפת.⁵² כבר עתה קיבלו מפעילי אתר תולעת המשפט הודעות כי גוגל הסירה מידע מהאתר שלה לפי כללי ה-GDPR למשתמשים הנמצאים באירופה.⁵³ פערים פרקטיים נובעים מהאופי הלא מוסדר של מרחב הסייבר, שבו גם אם ניתן לקבוע כי עבריינים מפרסמים מידע באופן אסור, לעיתים קרובות העבריינים נותרים לא מזוהים ולא ניתן למנוע את הפרסום. מסיבה זו יש להביא בחשבון שככל שמידע מופץ לראשונה, ייתכן שלא ניתן יהיה להסירו, ובקשה לאיסור הפרסום – ייתכן שכלל לא תידון תחת הדין הישראלי.

אין מדובר בשאלה תיאורטית. פרסום מידע האסור בפרסום בארץ מחוץ לתחום השיפוט של ישראל הוא פרקטיקה ידועה. דוגמה מוכרת לתופעה זו היא אתר "סדרות" המפר זכויות קניין רוחני של יוצרי התכנים המופיעים באתר. חרף מאמצי אכיפה של המדינה האתר מופיע שוב ושוב ואזרחי ישראל עושים בו שימוש יום־יומי. "ישראלכורט" שהוזכר לעיל הוא דוגמה לאתר שמפעיליו אינם ידועים, ופרסם כשגרה החלטות שיפוטיות.

ג. משפט משווה

במדינות המשפט המקובל, ובראשן ארה"ב, אנגליה ואוסטרליה, ברירת המחדל היא שפסקי הדין מפורסמים באינטרנט עם שמות הצדדים בהליך, למעט חריגים הקבועים בחוק, זאת בדומה למצב המשפטי בישראל.⁵⁴

לעומת זאת, במרבית המדינות באיחוד האירופי ברירת המחדל היא שפסקי הדין יפורסמו ללא ציון שמות הצדדים בהליך (למעט כאשר אחד הצדדים אינו בן אדם). זו אף ההמלצה כפי שפורסמה בדו"ח שנכתב על ידי קבוצת מדיניות לעיצוב מערכת זיהוי פסקי דין אירופית. יצוין כי בדו"ח הומלץ שתישמר האפשרות לפרסם פסקי דין שבהם

52 על אודות סוגיות הנוגעות למתקל דינים במרחב הסייבר ראו לדוגמה Jennifer C. Daskal, *Borders and Bits*, 71 VANDERBILT L. REV. 179 (2018).

53 ראו ב"ארכיון Search Console" <https://octopus.org.il/search-console> התמנון

54 לסקירה על המצב המשפטי ראו לדוגמה בירנהק "חשיפה משפטית", לעיל ה"ש 1, בעמ' 35, בה"ש

שמות הצדדים מזוהים במקרים המתאימים, מבלי לפרט מה הוא "מקרה מתאים".⁵⁵ כפי שכתוב ברו"ח עצמו הוא פורסם לפני כניסתם לתוקף של כללי ה-GDPR, אשר כוללים את "הזכות להישכח" כאמור, ונותנים גיבוי נוסף לעמדה זו.

ניתן לשאוב השראה מכמה הסדרים ייחודיים: בהולנד,⁵⁶ שבה פרסום פסקי הדין נעשה באופן אנונימי, נקבעו כחריג פסקי דין על אנשים שנבחרו לתפקיד ציבורי, אשר הליכים הנוגעים להם יפורסמו עם שמותיהם. בשוודיה⁵⁷ שמות אנשים שנפטרו לא יושמטו מפסקי דין. באיטליה⁵⁸ ברירת המחדל היא פרסום שמות הצדדים, אולם בית המשפט נוהג לפרסם באופן אנונימי פסקי דין הנוגעים לדיני עבודה וביטחון סוציאלי, והליכים פליליים בעבירות מסוימות.

מעניין במיוחד הדיון הציבורי המתקיים בנושא בקנדה, שבה עקרון פומביות הדיון פורש באופן שונה. בקנדה פסקי הדין מתפרסמים באינטרנט עם שמות הצדדים,⁵⁹ אולם כבר בשנת 2005 המליצה ועדה המייעצת בענייני טכנולוגיה לבתי המשפט בקנדה שלא למפתח פסיקה המפורסמת באינטרנט.⁶⁰ המלצות אלה מכובדות על ידי נציב הפרטיות הקנדי, כמו גם במאגר המשפטי הקנדי CanLII שמטרתו להנגיש לציבור הקנדי מידע מהליכים משפטיים בחינם, אולם לשם מתן הגנה לפרטיות הצדדים בהליך, לא נעשה מפתוח לשמות הצדדים במנועי חיפוש.

ראוי להזכיר השתלשלות אירועים שמבהירה את הסכנה בגישת הביניים שנקטה קנדה. לפני שנים אחדות הוקמה ברומניה חברה שהעתיקה את פסקי הדין שפורסמו במאגרים המשפטיים ופרסמה אותם באתר אינטרנט ברומניה המאפשר חיפוש לפי שם. על מנת להסיר את המידע דרשו בעלי האתר תשלום. בהמשך לכך נוסדה חברה בקנדה שסייעה למבקשי הסרת תוכן עבור תשלום של כ-1500 דולר קנדי. נציב הפרטיות הקנדי ובהמשך לכך בית משפט פדרלי בקנדה קבעו כי האתר הרומני מפר את הדין הקנדי. נכון למועד כתיבת שורות אלה, האתר הרומני אינו מופיע באינטרנט. ייתכן כי הוא נחסם לגישה על ידי גוגל לתושבי קנדה, ובכך איבד מהרווחיות שלו ונסגר. ייתכן כי יופיע שוב בעתיד.

Marc van Opijnen et al., *On-Line Publication of Court Decisions in the EU: Report of the Policy Group of the Project Building on the European Case Law Identifier* 148 (2017), <https://bo-ecli.eu/uploads/deliverables/Deliverable%20WS0-D1.pdf> 55

שם, בעמ' 114. 56

שם, בעמ' 136. 57

שם, בעמ' 92. 58

Jane Bailey & Jacquelyn Burkell, *Revisiting Presumptive Accessibility: Reconceptualizing the Open Court Principle in an era of Online Publication*, 48 OTTAWA LAW REV. 143, 147 (2016). 59

Model Policy for Access to Court Records in Canada, JUDGES TECHNOLOGY ADVISORY COMMITTEE (JTAC) 12 (2005), https://cjc-ccm.ca/cmslib/general/news_pub_techissues_AccessPolicy_2005_en.pdf 60

ד. ההסדר המוצע

כעת אפנה לתאר את ההסדר המוצע על ידי הפרסום שמות צדדים בהליכים פליליים. אקדים ואומר, כי מתוך הכרה בחשיבות פומביות הדיון וזכות הציבור למידע אין זה נכון, לעמדותי, להפוך את ברירת המחלל ולהציע כי שמות הצדדים לא יפורסמו, או כי באף מקרה לא ניתן יהיה לפרסם החלטות תוך מפתוח שמות הצדדים באתרים משפטיים. עוד אזכיר כי איני מתייחסת למידע שפורסם שלא במסגרת הפרסום השיטתי של אתרים משפטיים, שכן כאמור אני מניחה כי פרסום בכלי תקשורת, לדוגמה, מהווה אינדיקציה לכך שיש עניין ציבורי נוסף במידע.

עם זאת, לטעמי ישנם מקרים מסוימים שבהם ראוי לצמצם את הפרשנות שניתנה לעקרון פומביות הדיון, ולהעניק הגנה גדולה יותר לזכות לפרטיות של הצדדים בהליך, זאת ברוח התיקון לחוק המידע הפלילי. הגנה זו תתבטא באיסור על מפתוח שמות הצדדים באתרים משפטיים, ולא איסור פרסום שמות, במצבים שיפורטו להלן.

1. מקרים שבהם אין למפתח את שמות הצדדים כבר במועד קבלת ההחלטה

כאשר רשות שלטונית חזרה בה מעמדתה נגד אדם, ראוי שהכלל המנחה העיקרי יהיה הטיית האיזון לטובת הפרטיות של האדם ולטובת היכולת שלו להשתקם כבר במועד קבלת ההחלטה בנוגע לכל עבירה. הדברים אמורים להחלטות הנוגעות למעצר כחלק מחקירה שבסופה הוחלט שלא להאריך את המעצר או לסגור את תיק החקירה; החלטה של המדינה לחזור בה מכתב האישום; החלטה שיפוטית בערכאה הגבוהה ביותר, או פסק דין חלוט שמזכה אדם; וחנינה שניתנה לאדם על ידי נשיא המדינה. במקרים אלה אין לאפשר את מפתוח שם האדם מייד עם קבלת ההחלטה. אך לאחרונה קיבל בית המשפט המחוזי בתל אביב החלטה ברוח זו, והורה על איסור פרסום שמה של נאשמת אשר זוכתה מהליך הפלילי, ופסק הדין כלל פרטים רגישים על מצבה המשפחתי והרפואי.⁶¹ בשים לב לכך שלאחר פרסום ראשוני קשה מאוד לשלוט בהמשך פרסום המידע, ניתן, לעמדותי, להרחיק עוד כברת דרך ולקבוע כי ברירת המחלל היא שאין לאפשר איתור בהחלטות על אודות מעצרו של אדם לפי שמו אלא אם כן הוגש נגדו כתב אישום, ואולי אף רק אם הורשע. הסדר שכזה הולם את חזקת החפות. אולם, יש להותיר שיקול דעת לבית המשפט בעת קבלת ההחלטה, להפוך את ברירת המחלל במקרה המתאים. לדוגמה, ככל שמדובר בעבירות חמורות במיוחד, עבירות בעלות אופי רצידיביסטי, או כאשר החשוד הוא עבריין חוזר, ניתן לקבוע שפרסום כאמור מותר על מנת להזהיר את הציבור מפניו. כך גם בנוגע לאנשים בעלי תפקיד ציבורי.

61 ע"פ 22-06-14751 פלוגית נ' מדינת ישראל (לא פורסם).

2. ההסדר בראי רצף הזמן, חומרת מעשה העבירה ושיקום העבריין

גם לאחר שהוגש כתב אישום, או התקבלה הרשעה, לעמדתו, אין לקבל את מצב הדברים הקיים שלפיו החלטות ניתנות לאיתור לצמיתות. ערך המידע משתנה עם הזמן, ובהתאם גם האיזון הראוי באשר לפרסומו. יש להשתמש בחוק המידע הפלילי כמקור להבחין בין העבירות השונות לפי חומרתן, ולקבוע פרקי זמן שלאחריהם ייאסר פרסום ההחלטות באתרים משפטיים כך שיאותרו בחיפוש שמי. חוק המידע הפלילי הרי קובע את היקף הנגישות למידע פלילי על אודות אדם. בשים לב לכך שהחוק מתייחס לנגישות של גורמים ספציפיים ולא של הציבור כולו, יש לקבוע משך זמן קצר יותר עד למניעת האיתור של החלטות הנוגעות לאדם באתרים משפטיים, לדוגמה לאחר שחלפה למעלה ממחצית תקופת ההתיישנות. זאת משום שאיתור מידע שכזה באינטרנט על ידי חיפוש פשוט פוגע לאין שיעור יותר בשיקומו של אדם ובפרטיותו, מאשר נגישות למידע רק על ידי הגורמים המוגדרים בחוק המידע הפלילי.

לצד זאת יש למצוא פתרון למצבים שבהם ערכו של מידע דווקא גובר עם השנים. בעת התמודדות על תפקיד ציבורי, הפיכה לרמות ציבורית, או קבלת רישיון לעסוק במקצוע מורשה יש לאפשר את איתור המידע בחיפוש שמי. פתרון אפשרי לכך הוא לחייב גורם מתאים להגיש בקשה לבית משפט או לגורמי אכיפת החוק, על מנת לפרסם מידע כזה ככל שקיים. לדוגמה, לשכת עורכי הדין בכל הנוגע לרישוי עורך דין, או יו"ר ועדת הבחירות המרכזית בכל הנוגע למי שבחר להתמודד בבחירות לכנסת. כזכור, על פי הצעתו, ברירת המחדל נשמרת והחלטות נגד אדם ניתנות לאיתור סמוך למועד קבלת ההחלטה, מכאן שהדבר יידרש רק כדי לבדוק מהו עברו של אדם שנים לאחר. האפשרות לאתר את המידע לאחר חלוף זמן היא יתרון משמעותי בקביעת איסור על מפתוח השמות בלבד. שכן איסור זה מוביל לכך שהמידע קיים, וניתן לשנות את יכולת האיתור בקלות יחסית.

על מנת להבטיח כי המפתוח יוסר רק משמו של אדם שחזר למוטב, ניתן לקבוע כי אתר משפטי יסיר את המפתוח של אדם רק לאחר שזה יספק אישור מהמדינה כי לא עבר עבירה נוספת בחלוף הזמן. לצד זאת ניתן לייצר מנגנון אוטומטי שיתיר מפתוח החלטות ישנות בעניינו של אדם ברגע שיוגש נגדו כתב אישום נוסף, ולחלופין, אם בחלוף הזמן שנקבע הוא לא עבר עבירה נוספת, החלטות אלה ייאסרו למפתוח.

3. ההסדר בראי הדומיננטיות של הגורמים הפרטיים

ככל שייקבע הסדר ברוח זו בחוק, המחוקק ובית המשפט הם שיקבעו את הרף הראוי לנגישות המידע. כך ראוי הן ברמה המוסדית והן בהיבט הפרקטי. בניגוד לגורמים פרטיים, לבית המשפט תהא הסמכות לדרוש ראיות לכך שאדם לא עבר עבירה נוספת או לקבוע האם לאדם יש תפקיד ציבורי חשוב, בהתאם להסדר שייקבע על ידי המחוקק. מנגד, איני מציעה לאסור על אתרים משפטיים להסיר יותר מידע מהרף שייקבע על מנת להפחית ממרכזיות תפקידם של האתרים המשפטיים בקביעת האיזון, אולם כדי

למנוע שיקולים אסורים בעת קבלת ההחלטה, ניתן לקבוע כי חל איסור לבקש תשלום עבור הסרת מידע שניתן לפרסם. עוד אקווה כי בשל הידיעה שההסדר החדש מתייחס להשלכות הפרסום באינטרנט, האתרים ייטו שלא להסיר מידע נוסף מעבר להסדר. לצד זאת יש לקבוע חובה על האתרים המשפטיים לתקן רושם שגוי שנוצר על ידי אופן הפרסום, בדומה לפסיקה בעניין סביר, וברוח הזכות לתקן טעויות הקבועה בסעיף 7 לחוק המידע הפלילי. יש להטיל חובה כזו בין שמקורו של הרושם השגוי בנט המשפט ובין שמקורו באופן שבו בחרו לעצב את האתר, לאחר שנודע לאתרים על קיומו של רושם שגוי.

4. ההסדר בראי הגלובליות של הפרסום ברשת

החיסרון העיקרי של ההצעה לאסור רק את מפתוח השם, ולא לאסור את פרסום השמות כליל הוא כי ההצעה עלולה להיות לא אפקטיבית. כל עוד המידע קיים ניתן להקים אתר שיהיה ממוען לציבור הישראלי אך יפעל שלא לפי החוק הישראלי, בשל מתקל הדינים או בשל קשיי האכיפה, ויאפשר את מפתוח השמות בהחלטות שיפוטיות. לכאורה מדובר בתרחיש קיצון ופרנואידי, אולם כבר היו דברים מעולם, למשל אתר "סדרות" שקיים בדומיין לא ישראלי וממוען לציבור הישראלי, והמקרה הדומה שאירע בקנדה. אתרים רבים בארה"ב מפרסמים תמונות עצורים ומבקשים תשלום (או שמא כופר) על מנת להסיר את התמונות, לדוגמה האתר [LookWhoGotBusted.com](http://www.LookWhoGotBusted.com),⁶² ובמקביל אליהם ישנם אתרים המציעים שירותי הסרת תמונות בתשלום.⁶³ אם כן, כל עוד שמות הצדדים מופיעים על גבי ההחלטה, קיימת הסכנה שאופן פעולה דומה יאומץ, אם מטעמי אידיאולוגיה הדוגלת בשקיפות, אם מטעמי רווח, או אם מתוך רצון לנצל את חולשתם של המעורבים בהליך.

חיסרון נוסף הוא שכל עוד השם אינו מוסר מההחלטה בעת הפרסום, קיימת סכנה שייעשה שימוש במידע גם מבלי לפרסם אותו. לדוגמה בעת שימוש באלגוריתם לדירוג אשראי, של חברת ביטוח וכדומה, יובא בחשבון מידע זה. קשה יהיה לדעת על עצם קיומו של שימוש כזה במידע, ומכאן שקשה יהיה למנוע אותו.

חרף סכנות אלה, בשלב זה, המלצתי היא לאסור על מפתוח השמות בלבד. זאת בשם לב לאינטרס הציבורי ולזכויות שמנגד כמו גם מתוך הכרה בחשיבות של שינוי הדרגתי בהסדר הקיים, אשר יקבל תמיכה של הציבור. בהמשך הדרך חשוב להמשיך ולבחון את הדברים, ולראות אם די בהסדר המוצע.

62 ראו <http://www.lookwhogotbusted.com> LookWhoGotBusted.

63 ראו <https://erasemugshots.com> EraseMugshots.

ה. יתרונות ההסדרה באמצעות חקיקה

1. הכרה בפסיקה בצורך שבשינוי האיזון הקיים בשל הפרסום במרחב הסייבר הגישה של השופטים אינה אחידה באשר לצורך בשינוי האיזון הקיים, כמו גם אפשרות שינוי הפרשנות של סעיף 70(ד) לחוק בתי המשפט, לאור הפרסום הנרחב במרחב הסייבר. בשנת 2015 קבעה הנשיאה (כתוארה אז) נאור כי "הפרסום באינטרנט כשלעצמו אינו מהווה, לעת הזו, הצדקה מספקת לאיסור הפרסום".⁶⁴ השופטת ברק-ארז נקטה אך לאחרונה גישה זו באופן נחרץ, וציינה כי "אף שהטענות הנוגעות לשינוי התנאים הטכנולוגיים המשפיעים על אופן הפרסום אינן משוללות יסוד, אין בהן כדי להטות את הכף ולשנות את האיזון שהושג בפסיקתו של בית משפט זה בכל הנוגע למשקל שיש לתת לעקרון פומביות הדיון".⁶⁵ השופט הנדל, בהקשר למורשע בעבירת מין, קבע כי במקרה של "הרשעת אדם בפלילים האינטרס הציבורי לפרסום חזק". עוד ציין השופט הנדל כי "ללא שינוי חקיקתי, אין מקום כי שננה מהאיזון הקיים היום בסעיף 70(ד) לחוק בתי המשפט. איזון זה הינו ניטרלי לטכנולוגיה".⁶⁶ באותה נשימה השופט הנדל לא פוסל כי ייתכנו מקרים אחדים שבהם יהיה מקום לשקול את הנזק הנגרם מהפרסום המקוון, למשל כאשר פסק הדין מכיל מידע אישי רגיש הנוגע לצנעת הפרט.

אומנם השופט ג'ובראן מצטרף לעמדתו של השופט הנדל וקובע כי המצב החוקי אינו מאפשר תוצאה אחרת, אולם מוסיף כי במצב הדברים הנוכחי, "פוטנציאל הפגיעה בזכות לפרטיות גדול יותר כמעט בכל מקרה ומקרה, ייתכן שיש טעם של ממש בהוספת מנגנונים חלופיים או באיזון שונה בין זכות זו לעיקרון הפומביות". עוד מוסיף השופט ג'ובראן כי "אז, לפגיעה בפרטיות הייתה 'תאריך תפוגה', בעוד שהיום, המידע נצרב לעד במרחב הווירטואלי" (ראו פסקה 9 לפסק דינו). בדומה, בעניין התביעה בגין נזקי הגוף הביע השופט זילברטל את עמדתו, שלפיה הפגיעה החמורה בפרטיות, העלולה להיגרם בשל פרסום שמו של בעל דין, מועצמת בשל קיומם של מאגרי המידע האינטרנטיים. השופט רובינשטיין מציג אף הוא עמדה נחרצת ולפיה פרסום הנגיש באינטרנט מעצים את הפגיעה, ולדידו בכל הנוגע לענייני בריאות וליחסים בתוך המשפחה ניתן אפוא, ואף ראוי, לפרש את הדיבור "פגיעה חמורה" באופן המביא זאת בחשבון.⁶⁷

מהמתואר עולה כי שופטים רבים שדנו בסוגיה זו בשנים האחרונות, שותפים לדעה כי יש מקום לבחון מחדש את האיזון הקבוע כיום בחוק. עם זאת השופטים סבורים כי ראוי יהיה שהסוגיה תוסדר במלואה על ידי המחוקק ולא על ידי בית המשפט.

יש להבהיר כי החלטות אלה של בית המשפט העליון אינן נוגעות באופן ישיר לנסיבות שבהן אני מציעה לאסור על מפתוח השמות. הן נוגעות לבקשה לאיסור פרסום שהוגשה סמוך לקבלת החלטה נגד המבקש (לדוגמה מועד הגשת כתב אישום נגדו), ואינן

64 ראו עניין בן דוד, לעיל ה"ש 34, בפס' 4 לפסק הדין.

65 ראו עניין חורי, לעיל ה"ש 21, בפס' 14 לפסק הדין.

66 ראו עניין קטיעי, לעיל ה"ש 27, בפס' 10-18 לפסק דינו של השופט הנדל.

67 ע"א 438/14 פלוני נ' המאגר הישראלי לביטוח רכב (הפול), פס' ו'ז לפסק הדין (נבו 6.2.2014).

דנות בבקשות שהוגשו פרק זמן משמעותי לאחר מתן ההחלטה. החלטות אלה גם אינן מתייחסות רק לפרסום באתרים המשפטיים. נוסף לכך, ההחלטות דנות בעבירות ברף החמור, דוגמת עבירות מין. למעשה, בית המשפט העליון טרם נתן דעתו על הנסיבות הייחודיות שבהן אני סבורה כי יש להורות על איסור מפתוח של שמות הצדדים, כפי שהוצגו לעיל.

2. בית המשפט העליון קבע בעבר כי להנהלת בתי המשפט אין סמכות לאסור על מפתוח שמות הצדדים באתרים משפטיים

בשנת 2014 ביקשה הנהלת בתי המשפט לקבוע בנוהל את האיסור על מפתוח שמות הצדדים בפרסום פסקי הדין באתרים משפטיים, כך שלא ניתן יהיה לאתר פסק דין לפי חיפוש שם. סוגיית חוקיותו של נוהל זה הגיעה לפתחו של בית המשפט העליון בבג"ץ **חשבים**.⁶⁸ חברת "חשבים" המחזיקה באתר "תקדין-לייט" טענה כי יש לבטל את הנוהל הפוגע בזכותם לחופש העיסוק ובחופש הביטוי, וכי הוא נעשה בחוסר סמכות. לעתירה הצטרפו התנועה לזכויות האזרח והתנועה לזכויות דיגיטליות כידודות בית המשפט, שתמכו בנוהל שנקבע וטענו שהתרת מפתוח שמות הצדדים בהחלטות שיפוטיות במנועי החיפוש מביאה לפגיעה לא מידתית בפרטיות הצדדים. לטענתם, פרסום החלטות שיפוטיות נועד לקדם את זכות העיון, וזו לא תיפגע כיוון שעדיין ניתן יהיה לחפש באופן ספציפי במאגרים עצמם.⁶⁹ בית המשפט הכריע כי הנוהל הוצא בחוסר סמכות ולכן הוא בטל, שכן מדובר באיזון עדין בין הזכויות שצריך להיעשות בחקיקה ראשית. תיקון שכזה טרם נעשה.

בית המשפט נימק עמדתו זו בכך שאיסור מפתוח בלבד לא ימנע את הפגיעה בפרטיות שכן עדיין ניתן למצוא את פסק הדין ופרטי הצדדים במנועי החיפוש של האתרים המשפטיים. נוסף על כך, איסור המפתוח יוביל לפגיעה משמעותית בשוויון, שכן הותרת הנוהל תוביל לכך שהנגישות לפסקי הדין תיוותר בידי העוסקים בתחום או בעלי האמצעים לשלם. באשר לאיזון הראוי מציינים השופטים כי ניתן יהיה להסתמך על "הוועדה לבחינת שאלות הנוגעות לפרסום פרטים מזהים בפסקי דין ובהחלטות של בתי המשפט ולעיון בתיקי בית המשפט". הוועדה, בראשות השופט אנגלרד, הוקמה בשנת 2010 על רקע תלונות על פגיעה בפרטיותם של הצדדים בשל פרסום פסקי דין באינטרנט, במטרה להציע איזון ראוי ההולם את זמננו. נכון להיום, למעלה מעשור לאחר שמונתה, הוועדה טרם פרסמה המלצות או מסקנות בנושא.

68 בג"ץ 5870/14 חשבים ה.פ.ס. מידע עסקי בע"מ נ' הנהלת בתי המשפט (נבו 12.11.2015) (להלן: בג"ץ חשבים).

69 בג"ץ חשבים, שם (בקשת יריד בית המשפט, 4.3.2015) (האגודה לזכויות האזרח בישראל) <https://law.acri.org.il/he/wp-content/uploads/2015/02/hit5840-14amicus.pdf>; בג"ץ חשבים, שם, (בקשת יריד בית המשפט 4.3.2015) (התנועה לזכויות דיגיטליות) <https://www.digitalrights.org.il/files/2015-03-04/amicus.pdf>; למידע נוסף על ההליך ראו "בג"ץ 5870/14 חשבים ה.פ.ס. נ' הנהלת בתי המשפט" <https://octopus.org.il/2015/11/12/5870-14> התמנון

3. בית המשפט מוגבל ביכולתו לשנות את הדיון

הפסיקה בכג"ץ חשבים, קובעת כי הסדר, גורף ככל שיהיה, יש לקבוע בחקיקה ולא בנוהל בלבד. עם זאת, להבנת, פסיקה זו אינה מונעת מבית המשפט לקבוע במקרה פרטני העולה בפניו איסור על מפתוח שמות, לדוגמה במקרה העונה על הקריטריונים שהצעת. כך במיוחד לנוכח הזמן שחלף, ואוזלת ידה של ועדת אנגלרד שטרם פרסמה המלצותיה. אולם, גם אם עמדה זו תתקבל, יכולתו של בית המשפט לעשות כן, מוגבלת ולכן דרך המלך לשינוי המצב המשפטי היא באמצעות תיקון חקיקה.

ראשית, ללא תיקון חקיקה החוק מסמיך את בית המשפט לאזן בין פומביות הדיון לזכות לפרטיות בלבד. מסיבה זו טענות בדבר פגיעה בחופש העיסוק או זכויות אחרות נדחות על הסף. נוסף על כך, לבית המשפט, בעודו בוחן מקרה פרטני לצורך קבלת החלטה לגוף המקרה, אין האמצעים לבחון את הסוגיה כולה ולהציע פתרונות הולמים יותר, לדוגמה לאסור אך על המפתוח ולא לאסור על פרסום השם עצמו.

מעבר לכך, אומנם בכל הנוגע לתביעות בגין נזקי גוף ההלכה היא שהובילה לתיקון החוק, אולם בעיניי הדבר בבחינת יוצא מהכלל המעיד על הכלל. מחד גיסא, לאור ההלכה הפסוקה סיכויי הבקשה בערכאות הנמוכות נמוכים. מאידך גיסא, לטענת מפעילי אתר תולעת המשפט בפרקטיקה נענות ערכאות נמוכות לבקשות איסור פרסום כעניין שבשגרה מבלי לנמקן כהלכה. לאחר מכן, טוענים המפעילים, מסירה הנהלת בתי המשפט מידע רב יותר מזה שנכלל בצו, ובכך פוגעת יתר על המידה בפומביות הדיון.⁷⁰ במקרים שבהם כן מתקבלת החלטה לאסור את הפרסום, היא אינה מנומקת ובשל איסור הפרסום אף אינה מפורסמת, ולכן אין בנמצא מידע על היקפן של החלטות אלה. כך או כך המידע מוגבל שכן הוא קיים רק לגבי בקשות שהוגשו. יש להביא בחשבון כי ישנם חסמים רבים מפני עצם הגשת הבקשה, המונעים מאנשים לממש את זכויותיהם.⁷¹ במיוחד אנשים שנכוו בהליך הפלילי שחוו, ונרתעים מלפנות שוב לבית המשפט כי אינם מאמינים שימצאו בו אוזן קשבת. הגשת הבקשה מצריכה סיוע משפטי שידם פעמים רבות אינה משגת. אולם נראה כי מעבר לייצוג, ישנו חסם משמעותי נוסף, בשים לב לכך שרק מעטים מהפונים לקליניקה בחרו להגיש בקשה שכזו אף שהוצע להם סיוע משפטי ללא תשלום, והוא להבנתי הרתיעה מהפנייה לבית המשפט.

סיכום

בימים אלה אנו כקליניקה ממשיכים להציע ייצוג משפטי בבקשות איסור פרסום במקרים העונים על ההסדר המוצע לעיל. ע', לאחר שבקשתנו להסיר את ההחלטות הנוגעות לו

70 ראו "ארכיון החלטות חיסוי" התמנון <https://octopus.org.il/sausage>.

71 אבישי בניש ולירון דוד "זכות הגישה למנהל במדינת הרווחה: על (אי-)מיצוי זכויות חברתיות וחובת ההנגשה של החקיקה החברתית" משפט וממשל יט 1, 11-18 (2018); ויליאם ל"פ פלטינר, ריצ'רד ל' אייבל ואוסטין סאראט "היווצרותם של סכסוכים והשתנותם: מתן שם, הטלת אשם, עמידה על זכות" מעשי משפט ג 17 (2010).

התקבלה, תיאר זאת כלא פחות מהצלת חייו. לקליניקה היו הצלחות ספורות נוספות במקרים דומים. מובן כי אין די בכך, הרי הקליניקה מוגבלת בהיקף התיקים שבהם היא יכולה לטפל. נוסף על כך, ההחלטות שהתקבלו, כפי שהוסבר, מוגבלות ואינן תורמות לשינוי ההלכה הפסוקה. מה גם שהעיקר הוא שהסדר שכזה בין הזכויות והאינטרסים האמורים ראוי שייעשה לאחר דיון ציבורי מקיף.

המאמר דן בהפרת האיזון שנקבע בעבר, בשל השינויים הדרמטיים שהביא עימו מרחב הסייבר. אנו, כחברה, מתקשים להדביק את קצב השינוי מבחינה ערכית-פילוסופית כמו גם מבחינת הסדרים משפטיים. בעוד שהמחוקקים ובתי המשפט מתמהמהים, אנשים רבים נפגעים באופן קשה, וגופים פרטיים מוצאים עצמם מכריעים ומאזנים בין זכויות מבלי שיש להם את הלגיטימציה הציבורית או את היכולת הנדרשת לכך. ההליך הפלילי הוא דוגמה צורמת במיוחד שכן האיזון הקבוע בחוק בין הנגישות למידע לבין זכויות המעורב בו נקבע מבלי להביא בחשבון את מאפייני מרחב הסייבר. הדבר מוביל לאנומליה משפטית שיש ליישב. המתווה שהצעתי הוא דוגמה לאיזון, שהגם שאינו מושלם, מהווה בעיניי איזון ראוי יותר מזה הקיים. אני תקווה כי המאמר ישמש כמצע לדיון נרחב בסוגיה, אשר בסופו, תחת הסטגנציה הקיימת כיום, המחוקקים ייקחו על עצמם את האחריות להסדיר מחדש את הסוגיה הזו, ובעקבותיה סוגיות דומות נוספות. יש לזכור כי אי-ההסדרה, כמוה כהסדרה, המותירה אנשים חשופים ופגיעים.